

ingediend op **1476** (2022-2023) – Nr. 1
14 november 2022 (2022-2023)

Voorstel van resolutie

van Staf Aerts, Chris Steenwegen, Tine Van den Brande,
Mieke Schauvliege, Jeremie Vaneeckhout en Björn Rzoska

over de noodzaak van internationale solidariteit
bij verlies en schade door klimaatrampen

TOELICHTING

De strijd tegen de klimaatverandering bevat drie prioriteiten: mitigatie (de uitstoot van broeikasgassen verminderen), adaptatie (zich aanpassen aan klimaatverandering) en 'loss and damage' (werken aan het herstel van verlies en schade als gevolg van de klimaatopwarming).

Wat is verlies en schade?

Verlies en schade (loss and damage) handelt over de schade en de verliezen die het gevolg zijn van de klimaatverandering. Alle rampen als gevolg van de opwarming van de aarde vallen onder verlies en schade, of het nu gaat om extreme gebeurtenissen zoals cyclonen, stormen of orkanen die verwoesting, overstromingen en dergelijke meer veroorzaken, of om langzamere, minder zichtbare gebeurtenissen zoals langdurige droogte die woestijnvorming veroorzaakt, de stijging van de zeespiegel die erosie veroorzaakt, bodemverziltiging enzovoort. Dat zijn dus gevolgen van de klimaatverandering die niet meer kunnen worden verholpen. Het gaat zowel om economische of materiële verliezen (infrastructuur en oogsten) als om niet-economische of immateriële verliezen (biodiversiteit, cultureel erfgoed en ook mensenlevens). In die zin verschilt verlies en schade van adaptatie omdat er in dat geval nog mogelijkheden zijn om zich aan te passen, waardoor een negatieve impact kan worden vermeden. Door bijvoorbeeld dijken te verhogen en overstromingsgebieden aan te leggen, kan schade door hogere waterstanden en de toename van de kans op stormen worden vermeden.

De overstromingen in Pakistan in september 2022, waarbij meer dan 1600 mensen zijn omgekomen en een derde van het grondgebied onder water is gezet, zijn een bijzonder gewelddadig voorbeeld van de verliezen en schade die verband houden met de klimaatverandering. Andere voorbeelden zijn de oprukkende woestijnvorming in de Sahel en het stijgende water dat bepaalde eilandstaten bedreigt.

Het is al meermaals aangetoond en het staat opnieuw in het laatste IPCC-rapport (Intergovernmental Panel on Climate Change) dat alle landen door de effecten van klimaatverandering beïnvloed worden, maar niet allemaal op dezelfde manier. De ernstigste klimaateffecten, in termen van mensenlevens of verlies van hulpbronnen, treffen vaker de inwoners van de landen van het Zuiden, die historisch gezien het minst verantwoordelijk zijn voor de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen. De kwestie van verlies en schade staat dan ook centraal in discussies over klimaat-rechtvaardigheid.

Welk mechanisme?

Sinds het begin van de jaren negentig hebben kleine eilandstaten tijdens de verschillende klimaattoppen van de Verenigde Naties de verliezen en schade waarmee ze geconfronteerd worden onder de aandacht gebracht en steunverzoeken ingediend om ze op te lossen. Pas tijdens de COP13-conferentie in 2007 op Bali werd het begrip verlies en schade voor het eerst erkend in het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (United Nations Framework Convention on Climate Change of UNFCCC). Het werd toen formeel erkend als een van de drie pijlers van de strijd tegen klimaatverandering in de Overeenkomst van Parijs, die ook vraagt om specifieke financiering door de geïndustrialiseerde landen.

Het belangrijkste instrument voor verlies en schade in de UNFCCC is het Warsaw International Mechanism, dat is opgericht tijdens de COP19-conferentie in 2013. Een tweede belangrijk instrument is het Santiago Network for Loss and Damage, dat is aangenomen op de COP25-conferentie in Madrid en dat de technische en operationele tak van het Warschaumechanisme moet worden.

Welke financiering?

Hoewel de verschillende instrumenten gestructureerd zijn, is er tot op heden geen specifiek financieringsmechanisme voor verlies en schade erkend.

Op de COP26-conferentie in Glasgow kwamen alle ontwikkelingslanden (de G77 en China) overeen om een aanvullend en specifiek financieringsmechanisme voor verlies en schade aan te vragen, dat zou worden gefinancierd door de landen die historisch gezien de grootste uitstoters van broeikasgassen zijn. Dat verzoek werd niet geconcretiseerd in de definitieve overeenkomst. Die legde eenvoudigweg de oprichting vast van een tweejarige dialoog waarin de modaliteiten zouden worden besproken van financieringsactiviteiten die gericht zijn op het voorkomen, minimaliseren en behandelen van verlies en schade in verband met de nadelige effecten van klimaatverandering.

Er moet worden opgemerkt dat, onafhankelijk van de internationale onderhandelingen, verschillende landen of regio's de weg wijzen. Tot nu toe hebben maar enkele landen een veeleer symbolische bijdrage toegewezen voor de vergoeding van verlies en schade.

Staf AERTS
Chris STEENWEGEN
Tine VAN DEN BRANDE
Mieke SCHAUVLIEGE
Jeremie VANEECKHOUT
Björn RZOSKA

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- overwegende dat:
 - 1° verlies en schade, de onomkeerbare gevolgen van de klimaatverandering door menselijke activiteiten, al een realiteit zijn voor veel gemeenschappen en gevallen van verlies en schade in de komende jaren nog zullen toenemen;
 - 2° de Verenigde Naties verlies en schade beschouwen als de derde specifieke pijler van de strijd tegen klimaatverandering;
 - 3° er tot op heden geen specifiek financieringskanaal is opgezet voor dat soort gevolgen van de klimaatverandering;
 - 4° Wallonië, Schotland en Denemarken de weg hebben gewezen naar specifieke financiering voor verlies en schade;
 - 5° VN-secretaris-generaal António Guterres in zijn verklaring op de Algemene Vergadering van dit jaar het begrip verlies en schade definieert als een "fundamentele kwestie van klimaatrechtvaardigheid, internationale solidariteit en vertrouwen", en daaraan toevoegt dat de vervuilers moeten betalen voor het herstel van schade in kwetsbare staten;

- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
 - 1° in overleg met de federale overheid en de Europese Unie erop aan te dringen dat het thema van verlies en schade op de officiële agenda van de huidige en toekomstige Conferenties van de Partijen en ook op de agenda van de verschillende organen van de VN-Klimaatconventie (UNFCCC) aan bod komt;
 - 2° proactief en constructief deel te nemen aan de discussie over de modaliteiten en de rol van een specifiek en bijkomend financieringsmechanisme voor verlies en schade in het kader van de UNFCCC;
 - 3° zelf als signaal ook middelen vrij te maken voor verlies en schade, bovenop de al toegewezen middelen voor de financiering van ontwikkelingssamenwerking en de klimaatfinanciering (Green Climate Fund) in het kader van mitigatie en adaptatie;
 - 4° mee aan te dringen op de effectieve operationalisering van het Santiago-netwerk, met inbegrip van de oprichting van een representatief en inclusief adviesorgaan dat aanbevelingen kan doen over het verlenen van technische bijstand op basis van de behoeften ter plaatse;
 - 5° in het kader van het Warsaw International Mechanism on Loss and Damage te erkennen dat het probleem van klimaatonthemden groeit en dat het dringend noodzakelijk is om op internationaal, regionaal en nationaal niveau oplossingen te vinden voor de mensenrechten van iedere ontheemde als gevolg van een klimaatramp.

Staf AERTS
Chris STEENWEGEN
Tine VAN DEN BRANDE
Mieke SCHAUVLIEGE
Jeremie VANEECKHOUT
Björn RZOSKA